

SIDE 3: MENINGER

Kronikk og debatt
side 15 til 17

Tusenårsmålene setter i praksis fattige land på trygd.

Ideologisk drift



Erik S. Reinert
KRON OG MYNT

Forleden dag var jeg på Brandbu og snakket til, og med, et hundretalls unge mennesker som skal stå for arrangementet av høstens Operasjon Dagsverk (OD). Møtet på Brandbu ledet til noen refleksjoner over hvordan ideologien har beveget seg siden jeg høsten for 40 år siden skulket de fleste timene på Oslo Handelsgymnas for å koordinere OD på landsbasis. Det var første gang det ble arrangert noe som het Operasjon Dagsverk i Norge.

Det første OD, fredag 13 oktober 1967, gikk av stabelen på samme dato i Norge, Sverige og Finland for å samle inn penger til bygging av skoler i Andesfjellene i Peru. OD ble den gang sterkt fordømt i «Ungsosialisten», og arrangørene hengt ut under tittelen «NGS. Storfinsansens løpegutter», komplett med tegning av Ole, Dole og Doffen. De som har sett «Gymnaslærer Pedersen» vil kjenne igjen stilen.

Den største drahjelpen fikk det første Operasjon Dagsverk fra Morgenbladet, den gang en meget konservativ dagsavis. Såvidt jeg husker fikk vi tre pre-tabloide sider i avisen, inkludert en hjemme-hos-reportasje hos Statsminister Bratteli en grytidlig morgen med dagsverkere i aktivitet. Landets mest konservative avis hadde Arnulf Øverland-refleksjonen – «du skal ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv» – i behold, og høyresiden den gang innså også at Perus bekjempelse av urett innebar at landet bygget sin egen industri bak de samme tollmurene Norge hadde brukt så sent som ti år tidligere.

I dag, 40 år senere, er det skjedd en ideologisk drift: SV er med i en regjering som, blant annet gjennom militært engasjement i utlandet, må sies i større grad å svare til beskrivelsen «storfinsansens løpegutter» enn norske gymnasiaster den gang gjorde. Uten å oppleve å ha endret mine synspunkter særlig siden da, mener jeg i dag at Attac og andre motstandere av hodeløs markedsliberalisme har rett, og skriver i en avis som er talefører for den samme gruppen som stod bak «Ungsosialisten».

For å forstå hva jeg kaller «ideologisk drift» må vi få med at Gymnaslærer Pedersen den gang hadde et motstykke på ytre Høyre fløy. På Oslos Gymnassamfunn snakket Anders Lange om Ayn Rand og delte ut Hundevisen. Ayn Rand kunne leses som romaner av samme sjanger som Superman, den gang bedre kjent som Stålmannen. Mellom yterpunktene – maoister og Ayn Rand –



ILLUSTRASJON: KNUK LØVÅS KNUGUNN@ONLINE.NO

var det et stort politisk felt å bevege seg i.

Dersom beskrivelsen av høyresidens hamskifte skal kokes ned til én bok, må dette være «The Economic Consequences of Mrs. Thatcher» på 120 sider, som inneholder den ungarsk-fødte økonomen Nicholas Kaldors (1908–1986) taler i Overhuset fra 1979 til 1982. Europas gjenoppbygging etter andre verdenskrig var konsekvent og nokså enstemmig blitt gjort gjennom bevisst feilprising: bevisst underprising av utdanning og infrastruktur, og bevisst overprising av industrivarer i alle europeiske land for å gjenreise

«Kritikk av frihandel faller godt til 'venstre' for SVs egne husøkonomer»

industrien og øke folks lønninger. Stridspunktene var mange. Thatcher ville blant annet stoppe inflasjonen gjennom å senke folks lønninger. Kaldor hevdet det var andre måter å gjøre dette på. Han ville også stoppe den raske deindustrialiseringen av England. Thatcher vant og Kaldor tapte slaget om tidsånden. Nå ble det forbudt å bruke markedsmekanismer for bevisst å øke folks levestandard. Økonomien skulle selv drive i den retning markedet førte den, og thatcherismens

menneskelige ansikt ble etter hvert å utbetale erstatning til dem som ble fattigere av denne politikken.

FNs rekke av utviklingstiaer ble erstattet av Tusenårsmålene, som utbetaler erstatning til fattige land for markedsliberalismens ødeleggelse i deres eget produksjonsliv. I alt for stor grad setter vi fattige land «på trygd». Erstatningslokket har nådd et parodisk nivå: rike land tilbyr erstatning i form av økt hjelp til land som undertegner frihandelsavtaler og dermed frasier seg rett og muligheter til å drive den utviklingspolitikk Norge og resten av Europa drev i etterkrigstiden. I Morgenbladet står nå Siv Jensen frem og forteller oss om Ayn Rands store innflytelse på sin ideologi. I min barndoms idylliske verden – før høyresiden ble thatcherifisert – gikk det an å stemme Høyre uten å fraskrive seg retten til bevisst å begrense markeds-kreftene for å oppnå sosiale mål. Debatten etter Attacs bokutgivelse i fjor viser at kritikk av frihandel nå er så radikalt at det faller godt til «venstre» for SVs egne husøkonomer.

Erik S. Reinert, siviløkonom/sosialøkonom og seniorrådgiver i Norsk Institutt for Strategiske Studier (NORISS). ESR@nifo.no

Økonomene Peder Martin Lysestøl, Erik S. Reinert, Marianne Marthinsen og Heikki Holmås skriver onsdager i Klassekampen. Radikalt økonominettverk finner du på www.okonominettverket.no.



PÅ TEPPE

Gode navn

Aftenposten skriver at en prins fra Oman skal investere i norsk flaskevannproduksjon. Prinsen heter **H.E. Sayyid Khalid bin Hamad bin Hamood Al Bu Said**.

Bin there, bu that.

Sjel

I forbindelse med oppstyret rundt Märtha og hennes new age-flørt sier en forsker til



Kjemper om sjel

Vårt Land at **kirken har tapt kampen om den norske folkesjela**. Om kirken er interessert, kan de kjøpe tilbake På teppet-redaksjonens sjel mot et ok gitar-kurs.

Fishy

Laks utsatt for hærverk, melder Trønderbladet.

Kjære Trønderbladet, dere har nok misforstått her: Tagging av laks er ikke hærverk, men en nødvendig forskermetode.

Spåmenn

Den siste tids fokusering på engler, lysvesener og kunsten å fornemme framtida, har satt avtrykk også i finanspressen.

Hegnar Online melder om analytikere som ikke bare konsulterer sine kuleammer, men også sine glasskuler:

Meglerhus ser sterkere krone.

Vi ser humbug.

Underernært?

Overskriften **Innrømmer tynn stall** har ingenting med den dårlige maten på norske sykehus å gjøre, men er beskrivelsen Budstikka.no gir etter en samtale med Stabæk-trener **Jan Jönsson** etter å ha spilt uavgjort mot Start.

Vi foreslår **mer mat**, rett og slett.